387.

Przekład.

Układ

w sprawie stosunków naukowych, literackich i szkolnych między Polską a Belgją, podpisany w Warszawie dnia 1 września 1925 r.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

MY, IGNACY MOŚCICKI,

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ,

wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

Dnia pierwszego września tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego roku podpisany został w Warszawie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Królestwa Belgijskiego Układ o następującem brzmieniu:

Układ w sprawie stosunków naukowych, literackich i szkolnych między Polską a Belgją.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z jednej

i

JEGO KRÓLEWSKA MOŚĆ KRÓL BELGÓW

z drugiej strony,

ożywieni jednakiem pragnieniem popierania i rozwijania stosunków naukowych, literackich i szkolnych między obu Państwami, postanowili zawrzeć w tym celu Układ i mianowali, jako swych Pełnomocników, osoby następujące:

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej:

Pana Juljana Makowskiego, Dr. Praw, Naczelnika Wydziału Traktatowego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych;

Jego Królewska Mość Król Belgów:

Pana Florent de Sélys-Fanson, Radcę Poselstwa i Chargé d'Affaires a. i. Belgji w Warszawie,

Accord

relatif aux Relations scientifiques, littéraires et scolaires entre la Pologne et la Belgique, signé à Varsovie le 1 semptembre 1925.

AU NOM DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

NOUS, IGNACY MOŚCICKI,

PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE,

à tous ceux, qui ces présentes Lettres verront, Salut:

Un Accord relatif aux relations scientifiques, littéraires et scolaires ayant été signé entre le Gouvernement de la République de Pologne et le Gouvernement du Royaume de Belgique à Varsovie le premier Septembre mil neuf cent vingt cinq, Accord dont la teneur suit:

Accord relatif aux relations scientifiques, littéraires et scolaires entre la Pologne et la Belgique.

LE PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

d'une part,

et

SA MAJESTÉ LE ROI DES BELGES

d'autre part,

animés d'un égal désir de favoriser et de développer les relations scientifiques, littéraires et scolaires entre les deux Pays, ont résolu de conclure un Accord à cet effet et ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, à savoir:

Le Président de la République de Pologne:

Monsieur Julien Makowski, Docteur en Droit, Chef de la Division des Traités au Ministère des Affaires Étrangères;

Sa Majesté le Roi des Belges:

Monsieur Florent de Sélys-Fanson, Conseiller de Légation et Chargé d'Affaires a. i. de Belgique à Varsovie;

którzy, po wzajemnem przedstawieniu sobie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i należyte co do formy, przyjęli postanowienia następujące:

Artykuł 1.

Układ niniejszy ma na celu zacieśnienie stosunków intelektualnych między Polską a Belgją zapomocą wszelkich środków, zapewniających wzajemne uczestnictwo obu Krajów w ich rozwoju naukowym i w ich organizacji pedagogicznej oraz ułatwiających im stałą współpracę w tych dziedzinach.

Rozdział I.

Wymiana profesorów.

Artykuł 2.

Między Polską a Belgją zostanie zorganizowana wymiana profesorów. W miarę możności, dwaj profesorowie, jeden Polak oraz jeden Belg, będą powoływani do wzajemnego zastępowania się lub przynajmniej do zajmowania podobnych stanowisk na okres jednego semestru lub jednego roku szkolnego. Propozycje co do wymiany czynione będą przez Komisję, o której mowa w art. 12 niniejszego Układu.

Artykuł 3.

Wnioski w sprawie wymiany profesorów między uniwersytetami i wyższemi zakładami naukowemi przedstawiane będą wymienionej wyżej Komisji przez uniwersytety i wzmiankowane zakłady naukowe. Przy wyborze należy uwzględniać przedewszystkiem tych uczonych, którzy będą mogli zaznajamiać w swych wykładach ze swemi oryginalnemi badaniami lub z nowemi dziedzinami wiedzy, mało lub wcale nie uwzględnianemi w tych uczelniach, gdzie wypadnie im wykładać. Z drugiej strony, należy także mieć na uwadze rodzaj prac, jakie profesorowie ci będą musieli podjąć w jednym lub drugim Kraju.

Do liczby profesorów wymienionych mogą być również zaliczone osobistości, nie wchodzące w skład personelu urzędowego zakładów naukowych, należące natomiast do instytucyj naukowych lub znane ze swych prac osobistych.

Profesorowie ci i uczeni będą wykładali przez jeden normalny rok szkolny lub przez jeden semestr. Nauka będzie mogła być również rozłożona na krótszą serję lekcyj lub konferencyj, na temat ściśle ograniczony.

Artykuł 4.

Na wniosek wyżej wspomnianej Komisji, wykłady profesorów uczelni wyższych mogą być przedłużone na przeciąg jeszcze jednego roku lub lat kilku. Natomiast pobyt profesorów innych zakładów naukowych może być przedłużony tylko na rok następny.

Artykuł 5.

Udzielanie nauki w obcym Kraju będzie zaliczone profesorom etatowym pod względem praw starszeństwa służbowego, awansu lub odznak honorowych, jak służba pełniona w Kraju własnym.

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs respectifs trouvés en bonne et due forme, sont convenus des articles suivants:

Article premier.

Le présent Accord a pour objet de rendre plus étroites les relations intellectuelles de la Pologne et de la Belgique par tous les moyens propres à faire participer les deux pays à leur développement scientifique et à leur organisation pédagogique et à faciliter leur constante collaboration dans ces domaines.

Titre I.

Échange de professeurs.

Article 2.

Des échanges de professeurs auront lieu entre la Pologne et la Belgique. Autant que possible, deux professeurs, l'un Polonais, l'autre Belge, seront appelés à se remplacer ou du moins à occuper des postes semblables pendant un semestre ou une année scolaire. Les propositions en vue de ces échanges seront faites par la Commission dont il est question à l'art. 12 du présent Accord.

Article 3.

Pour les échanges de professeurs entre Universités et Établissements d'Enseignement Supérieur, les présentations seront faites à la Commission précitée par les Universités et Établissements susdits. Le choix portera de préférence sur ceux qui sont à même d'exposer des recherches originales, de faire connaître des disciplines nouvelles, peu ou point représentées encore dans les Universités où ils iront enseigner. Dans les désignations, il sera tenu compte, d'autre part, des travaux que ces professeurs auront à poursuivre dans l'un ou l'autre pays.

Parmi les professeurs d'échange, pourront être également admises des personnalités ne faisant pas partie du personnel de l'enseignement officiel, mais appartenant à des compagnies savantes ou réputées pour leurs travaux personnels.

L'enseignement sera donné par ces professeurs et savants pendant une année scolaire normale ou un semestre. Il pourra aussi consister en une série plus restreinte de leçons et de conférences sur un sujet limité.

Article 4.

Sur la proposition de la Commission précitée, un enseignement annuel pourra être prolongé d'une ou de plusieurs années pour les professeurs de l'enseignement supérieur. Le séjour de professeurs des autres einseignements ne pourra être prolongé que pendant une seconde année seulement.

Article 5.

L'enseignement donné à l'étranger sera compté aux professeurs classés exactement comme l'enseignement donné dans le pays d'origine pour l'ancienneté, les promotions et les distinctions honorifiques.

Profesorowie wymieniani będą korzystali w uniwersytetach i w wyższych uczelniach, liceach lub szkołach z tych wszystkich uprawnień, które są zgodne z ustawami i zwyczajami odnośnego Państwa, z wyjątkiem tych, które dotyczą administracji wewnętrznej i spraw personalnych.

Corocznie kierownik danej uczelni złoży Komisji sprawozdanie z wyników nauczania profesora wymienionego. Sprawozdanie to przesłane będzie Rządowi Kraju pochodzenia profesora.

Sauf en ce qui concerne l'administration intérieure et les questions de personnel, les professeurs d'échange jouiront dans les Universités et Établissements d'Enseignement Supérieur, lycées ou écoles, de toutes les prérogatives qui se concilient avec les lois et usages du pays.

Chaque année, le Chef d'établissement adressera à la Commission un rapport sur les résultats donnés par l'enseignement du professeur d'échange. Ce rapport sera communiqué au Gouvernement du pays d'origine.

Artykuł 6.

O ile pozwalają na to prawa i przepisy krajowe, profesorowie wykładający zagranicą będą mogli należeć, na tych samych warunkach, co i profesorowie miejscowi, oraz ewentualnie za takiem samem wynagrodzeniem, do jury, egzaminów i konkursów w zakresie ich specjalności.

Article 6.

Dans la mesure où les lois et règlements du pays le permettent, les professeurs enseignant à l'étranger pourront faire partie, dans les mêmes conditions que les professeurs nationaux et s'il y a lieu avec les mêmes indemnités, des jurys, des examens et concours de leur spécialité.

Artykuł 7.

Pensja i wynagrodzenia profesorów wymienianych będą określone przez właściwe przepisy Kraju pochodzenia i wypłacane tak, jak gdyby wykładający Kraju nie opuszczał. Prócz tego profesorowie wymieniani otrzymają wynagrodzenie specjalne, związane z pobytem w obcym Kraju, oraz zwrot kosztów podróży. Wydatki te, jak również zwrot ewentualnej różnicy kursu waluty między obu Krajami, poniesie Rząd kraju pochodzenia; zwrot ten będzie obliczony w stosunku do miesięcy, spędzonych istotnie zagranicą.

Article 7.

Les traitements et indemnités de professeurs échangés seront déterminés par les règlements particuliers à chaque pays d'origine et leur seront réglés par celui-ci comme s'ils ne l'avaient pas quitté. En outre, les professeurs échangés recevront une indemnité spéciale de résidence à l'étranger et le remboursement de leurs frais de voyage. Ces dépenses seront à la charge du pays d'origine ainsi que le remboursement de la différence éventuelle du change entre la monnaie du pays d'origine et du pays de mission; ce remboursement sera opéré au prorata des mois réellement passés à l'étranger.

Artykuł 8.

Dobrodziejstwa, z powyższej wymiany płynące, mogą przysługiwać, na tej samej zasadzie wzajemności, również pracownikom bibljotek państwowych i muzeów narodowych Polski i Belgji.

Article 8.

Le bénéfice de ces échanges pourra être étendu avec la même réciprocité, aux fonctionnaires des Bibliothèques d'État et des Musés Nationaux entre la Pologne et la Belgique.

Rozdział II.

Wymiana uczniów, równoważność studjów i dyplomów.

Artykuł 9.

Komisje, o których będzie mowa w Rozdziale III, winny zbadać warunki, na jakich możnaby, w granicach praw i przepisów każdego z Krajów i z uwzględnieniem programów studjów, pozwolić obywatelom każdego z obu Krajów studjować w zakładach naukowych drugiego Układającego się Państwa i przystępować do egzaminów bez wywołania opóźnienia w biegu studjów. Rozumie się samo przez się, że jedni i drudzy będą musieli poddać się wszystkim przepisom, obowiązującym uczniów pochodzenia miejscowego w zakładach, do których są przyjęci, a nadto, co do uzyskania stanowiska, o tyle, o ile to jest zgodne z temi prawami i przepisami w stosunku do cudzoziemców. Komisje zbadają, jakie zmiany lub nowe postanowienia ustawodawcze i regulaminowe będą mogły być proponowane właściwym władzom Oświecenia Publicznego obu Krajów zainteresowanych: 1) w celu zapewnienia w obu zaintereso-

Titre II.

Échange d'élèves, équivalence de scolarité et de diplômes.

Article 9.

Art. 9. Les Commissions dont il sera question au titre III devront s'enquérir des conditions dans lesquelles on pourrait, au terme des lois et règlements de chaque pays, et en tenant compte des programmes d'études, permettre aux nationaux de chacun des deux pays de suivre dans les établissements de l'autre contractant les cours et de subir les examens sans qu'il en résulte un retard dans leur scolarité. Il sera entendu qu'ils devront de part et d'autre se soumettre à toutes les obligations imposées dans les établissements d'instruction où ils sont admis, aux nationaux eux-mêmes, et dans la mesure où l'accès des carrières est compatible avec les dits lois et règlements en ce qui concerne les étrangers. Les Commissions examineront quelles modifications ou innovations législatives ou réglementaires pourraient être proposées au Département de l'Instruction Publique des deux pays intéressés,

wanych Krajach posiadaczom dyplomów, patentów i świadectw z odbycia studjów korzyści, związanych z posiadaniem takichże dokumentów w Kraju pochodzenia; 2) w celu ułatwienia wymiany uczniów szkół średnich i uczelni wyższych wogóle, w warunkach najkorzystniejszych.

Rozdział III.

Komisja techniczna.

Artykuł 10.

Tworzy się stałą komisję techniczną, której obowiązkiem będzie rozpatrywanie spraw, dotyczących stosunków naukowych i szkolnych między obu Krajami oraz przedstawianie obu Rządom projektów, zmierzających do pomyślnego rozwoju tych stosunków.

Artykuł 11.

Komisja ta składać się będzie z dwóch podkomisyj: jednej — z siedzibą w Warszawie, drugiej — w Brukseli. Każda podkomisja składa się z 7 członków, z których jeden przedstawiciel drugiego Układającego się Państwa, a mianowicie: z jednego przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych, czterech przedstawicieli Ministerstwa Oświecenia Publicznego, jednego przedstawiciela nauczania zawodowego, wreszcie corocznego wiceprzewodniczącego podkomisji drugiego Układającego się Państwa lub jego delegata.

Członków podkomisyj mianuje się na trzy lata, przyczem mandat ich może być przedłużony. Przedstawicieli Polski mianować będzie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Polsce, przedstawicieli Belgji — Ministerstwo Nauki i Sztuki w Belgji po zasięgnięciu opinji Ministerstwa Spraw Zagranicznych każdego z Krajów; lista tych przedstawicieli będzie przedstawiana do aprobaty Ministerstwu Spraw Zagranicznych odnośnych Krajów.

Każdy z Ministrów reguluję w stosunku do obywateli swego Kraju koszty podróży, pobytu oraz żetonów obecności, które mogą być przyznane członkom Komisji.

Artykuł 12.

Każda podkomisja zbierać się będzie co najmniej raz na rok. W Warszawie przewodniczyć jej będzie Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Polsce, w Brukseli — Minister Nauki i Sztuki w Belgji. Każdy z nich zamianuje wiceprzewodniczącego na okres jednego roku. Do atrybucyj podkomisyj należą: wymiana profesorów, opracowywanie poszczególnych układów w celu ustalania równorzędności biegu studjów i stopni naukowych obu Krajów, organizacja pedagogiczna wymiany uczniów oraz wszelkie sprawy, które im będą przekazane przez odnośne Rządy. Podkomisje będą się porozumiewały bezpośrednio między sobą w sprawach projektów, które zamierzają przedstawić. Na wniosek wiceprzewodniczącego mogą być zwoływane specjalne komisje do rozpatrywania poszczególnych spraw, składające się z członków podkomisyj oraz członków kooptowanych.

1° pour assurer dans les deux pays intéressés aux porteurs de diplômes, brevets ou certificats d'études les avantages inhérents à ces documents dans le pays d'origine, 2° pour faciliter l'échange des élèves de l'enseignement secondaire et de l'enseignement supérieur en général, dans les conditions les plus avantageuses.

Titre III.

Commission technique.

Article 10.

Il est créé une Commission technique permanente chargée d'étudier les questions se rapportant aux relations scientifiques et scolaires entre les deux pays et de proposer aux deux Gouvernements les mesures propres à les développer.

Article 11.

Cette Commission est divisée en deux sous-commissions, l'une siégeant à Varsovie, l'autre à Bruxelles. Chaque sous-commission est composée de 7 membres, dont un représentant de l'autre pays contractant, à savoir: un délégué du Ministère des Affaires Étrangères, quatre délégués du Ministère de l'Instruction Publique, un délégué de l'Enseignement Technique, enfin le vice-président annuel de la sous-commission de l'autre pays contractant ou son délégué.

Les membres des sous-commissions sont nommés pour trois ans, et leur mandat peut être renouvelé. Les représentants polonais sont désignés par le Ministère des Cultes et de l'Instruction Publique de Pologne, les représentants belges sont désignés par le Ministère des Sciences et des Arts de Belgique, après avis du Ministère des Affaires Étrangères de chaque pays; la liste de ces représentants sera soumise à l'approbation du Ministère des Affaires Étrangères de Pologne et réciproquement.

Chaque Ministre règle vis-à-vis de ses nationaux les indemnités de voyage, de séjour et de jetons de présence qui peuvent être allouées aux membres de la Commission.

Article 12.

Chaque sous-commission se réunira au moins une fois par an. Elle sera présidée à Varsovie par le Ministre des Cultes et de l'Instruction Publique de Pologne, à Bruxelles par le Ministre des Sciences et des Arts de Belgique. Ils désigneront chacun un vice-président annuel. Les sous-commissions ont dans leurs attributions l'échange de professeurs, l'élaboration des accords spéciaux destinés à régler les équivalences de scolarité et de grade entre les deux pays, l'organisation pédagogique des échanges d'élèves et toutes questions qui leur seraient soumises par leur Gouvernement respectif. Elles correspondront directement entre elles pour les propositions qu'elles auront à présenter. Des Commissions spéciales pourront être réunies pour l'étude de chaque question particulière sur l'initiative du vice-président et comprendront des membres de la sous-commission et des membres qui leur seront adjoints.

Artykuł 13.

Projekty reform w sprawach szkolnych, opracowywane przez Układające się Rządy i wogóle wszelkie ważne projekty, związane z organizacją życia umysłowego obu Krajów, będą komunikowane podkomisji w celu umożliwienia jej proponowania zmian, zmierzających w granicach możliwości do uzgodnienia zarządzeń administracyjnych i szkolnych obu Krajów w omawianych dziedzinach.

Artykuł 14.

Niniejszy Układ będzie ratyfikowany; dokumenty ratyfikacyjne wymienione będą w Warszawie w czasie możliwie najkrótszym.

Układ wejdzie w życie piętnastego dnia po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych.

Układ jest zawarty na przeciąg jednego roku. Jednakże, jeżeli nie nastąpi wymówienie w tym terminie, Układ będzie przedłużony na mocy milczącej zgody na okres nieograniczony z prawem wymówienia w każdym czasie.

W wypadku wymówienia, układ zachowa moc obowiązującą jeszcze w ciągu trzech miesięcy, licząc od dnia, w którym jedna z Układających się Stron zawiadomi urzędowo drugą Stronę o swym zamiarze uznania go za nieważny.

Na dowód czego Pełnomocnicy podpisali niniejszy Układ i zaopatrzyli go swemi pieczęciami.

Sporządzono w dwóch egzemplarzach w Warszawie, dnia 1 września 1925 r.

(—) *Dr. J. Makowski* (—) *F. de Sélys-Fanson*

Zaznajomiwszy się z powyższym Układem, uznaliśmy go i uznajemy za słuszny, zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nim postanowień, oświadczamy, że jest przyjęty, ratyfikowany i zatwierdzony i przyrzekamy, że będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

W Warszawie, dnia 14 czerwca 1926 r.

(—) *I. Mościcki*

Przez Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów:
(—) *K. Bartel*

L. S.

Kierownik Ministerstwa
Spraw Zagranicznych:
(—) *August Zaleski*

Article 13.

Les projets de réforme élaborés par les Gouvernements contractants en matière scolaire et, en général, les projets de toute mesure importante touchant l'organisation de la vie intellectuelle des deux pays seront communiqués à la sous-commission, afin qu'elle puisse proposer toute modification propre à assurer, dans la mesure du possible, la concordance entre le régime administratif et scolaire des deux pays en ces matières.

Article 14.

Le présent Accord sera ratifié et les ratifications en seront échangées à Varsovie, aussitôt que faire se pourra.

Il entrera en vigueur le quinzième jour après l'échange des ratifications.

L'Accord est conclu pour la durée d'un an. Cependant s'il n'est pas dénoncé à l'expiration de ce délai, il sera prolongé par voie de tacite reconduction pour une période indéterminée et sera dénonçable en tous temps.

En cas de dénonciation, il demeurera encore en vigueur trois mois à compter du jour, où l'une des Parties Contractantes aura notifié à l'autre son intention d'en faire cesser les effets.

En foi de quoi les Plénipotentiaires ont signé le présent Accord et y ont apposé leurs cachets.

Fait en double à Varsovie, le premier septembre 1925.

(—) *Dr. J. Makowski* (—) *F. de Sélys-Fanson*

Après avoir vu et examiné ledit Accord, Nous l'avons approuvé et approuvons en toutes et chacune des dispositions qui y sont contenues; déclarons qu'il est accepté, ratifié et confirmé, et promettons qu'il sera inviolablement observé.

En Foi de Quoi, Nous avons donné les Présentes, revêtues du Sceau de la République.

A Varsovie, le 14 juin 1926.

(—) *I. Mościcki*

L. S.

Par le Président de la République
Le Président du Conseil des Ministres:
(—) *K. Bartel*

Le Ministre des Affaires Étrangères:
(—) *August Zaleski*